

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเกี่ยวกับ ปัญหาการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 2 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สมมุติฐานการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการวิจัย
6. อภิปรายผล
7. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัญหาการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีสถานภาพต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 2

สมมุติฐานการวิจัย

1. ระดับปัญหาการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 2 อยู่ในระดับมาก
2. ข้าราชการครูที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารสถานศึกษา ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากร ซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ข้าราชการครูสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 570 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 114 คน และครูหัวหน้างานจำนวน 456 คน และประชากรซึ่งเป็นผู้รับการสัมภาษณ์ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 1,026 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มตัวอย่างสำหรับตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ข้าราชการครูสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 230 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 46 คน และครูหัวหน้างานจำนวน 184 คน ที่กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เกรจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) โดยใช้วิธีการสุ่มหลายขั้นตอน

2.2 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2549 ที่สุ่มอย่างง่ายอำเภอละ 1 โรงเรียน รวม 6 โรงเรียน และเลือกเจาะจงคณะกรรมการสถานศึกษาที่ไม่ใช่ตัวแทนครู โรงเรียนละ 7 คน รวม 42 คน

3. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 1 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปัญหาการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 52 ข้อ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาตั้งแต่ 0.67-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.61-0.87 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา 1.00 ทุกข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมด้วยแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและหัวหน้างาน จำนวน 230 คน จาก 46 โรงเรียน ด้วยตนเองรวมสองครั้ง โดยได้รับคืนครบทุกฉบับ

4.2 การเก็บรวบรวมด้วยแบบสัมภาษณ์ จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 42 คน จาก 6 โรงเรียน ด้วยการจดบันทึกและบันทึกด้วยเทปเสียง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะแนบจากการจัดกระทำไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ผล ดังนี้

1. ระดับปัญหาการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ด้วยค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. เปรียบเทียบปัญหาการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก วิเคราะห์โดยใช้สถิติ t-test ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้างาน
3. ข้อเสนอแนะในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ โดยเรียงลำดับจากความถี่มากไปหาน้อย และใช้คำร้อยละประกอบ

สรุปผลการวิจัย

1. ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีความคิดเห็นว่าระดับปัญหาการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีปัญหายุ่งอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป ส่วนด้านการบริหารงานบุคคล มีปัญหายุ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยแต่ละด้านมีปัญหาสูงสุดและต่ำสุด ดังนี้

ด้านการบริหารวิชาการ ปัญญาสูงสุด คือ ขาดการพัฒนาครู และลูกจ้างชั่วคราวที่ตรงกับความต้องการและความจำเป็นและความต้องการของครู รองลงมา คือ ขาดการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ที่หลากหลาย ปัญหาต่ำสุด คือ ขาดการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนที่ยืดหยุ่น
ระหว่างสถานศึกษา รองลงมา คือ ขาดการประเมินผลงานการบริหารงานวิชาการ

ด้านการบริหารงบประมาณ ปัญหาสูงสุด คือ ขาดการจัดหารายได้และผลประโยชน์
ของสถานศึกษาที่เป็นรูปธรรม รองลงมา คือ ขาดการจัดทำและเสนอของบประมาณสถานศึกษาที่
เป็นระบบและต่อเนื่อง ปัญหาต่ำสุด คือ ขาดการจัดทำบัญชีการเงินรายรับ-รายจ่ายที่เป็นปัจจุบัน
รองลงมา คือ การเบิก-จ่าย และการเก็บรักษาเงินไม่ถูกต้องตามระเบียบกระทรวงการคลัง

ด้านการบริหารงานบุคคล ปัญหาสูงสุด คือ ขาดการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงาน
สำหรับครูและบุคลากรอื่นของสถานศึกษา รองลงมา คือ ขาดการนำเสนอแผนอัตรากำลังเพื่อขอ
ความเห็นชอบต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นระบบ และขาดการนำข้อเสนอสถานที่ว่างแผน
อัตรากำลังครู ปัญหาต่ำสุด คือ ขาดการพัฒนาระเบียบวินัยและการรักษาวินัยแก่ครูและบุคลากร
อื่นที่เป็นรูปธรรม รองลงมา คือ ขาดความยุติธรรมในการขอเลื่อนตำแหน่งและวิทยฐานะของครู

ด้านการบริหารทั่วไป ปัญหาสูงสุด คือ ขาดการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อ
สนับสนุนการเรียนการสอนแก่ครูและนักเรียน รองลงมา คือ ขาดกิจกรรมสนับสนุนงานวิชาการ
งบประมาณ บุคลากร และบริหารอื่น ๆ ปัญหาต่ำสุด คือ ขาดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนให้มี
สุขภาพอนามัย และคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสม รองลงมา คือ ขาดแนวทางการรับนักเรียนใหม่
และการย้ายเข้าของนักเรียนที่ชัดเจน

2. ครูหัวหน้างาน เห็นว่า การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กโดยรวมและรายด้านทุกด้าน
คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหาร
ทั่วไป มีระดับปัญหาในการดำเนินงานมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .01

3. ข้อเสนอแนะในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ได้แก่

ด้านการบริหารวิชาการ ปัญหา คือ ขาดการพัฒนางานแนะแนวทางการศึกษาแก่
นักเรียนอย่างจริงจัง ควรจัดคาบแนะแนวรวมแต่ละระดับชั้นเพื่อให้ครูที่ปรึกษาและครูแนะแนวได้
ชี้แนะอาชีพและการศึกษาต่อร่วมกัน ร้อยละ 35.71

ด้านการบริหารงบประมาณ ปัญหา คือ ขาดการพัฒนากองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา
ของนักเรียน ควรจัดตั้งกองทุนโดยร่วมกับผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และชุมชน ในการระดมกองทุน
เพื่อการศึกษา รวมทั้งมีการจัดสรรให้นักเรียนอย่างยุติธรรม ร้อยละ 23.81

ด้านการบริหารงานบุคคล ปัญหา คือ ขาดการประสานและช่วยเหลือกับ สพท. เพื่อ
ขอคืนตำแหน่งของครูที่ลาออกหรือเกษียณราชการ ควรประสานกับ สพท. และผู้มีอำนาจแต่งตั้ง

ตามมาตรา 53 เพื่อจัดสรรตำแหน่งให้มีจำนวนครูที่ขาดแคลนน้อยลง ร้อยละ 19.05

ด้านการบริหารทั่วไป ปัญหาคือ ขาดบุคลากรในการประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ ควรจัดจ้างผู้ที่จบระดับ ปวส. ที่มีความรู้ความชำนาญทางคอมพิวเตอร์เพื่อทำงานธุรการ รวมทั้งประสานงานทางราชการกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ ร้อยละ 30.95

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับ ปัญหาการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิจัยที่พบว่า ข้าราชการครู มีความคิดเห็นว่า ระดับปัญหาการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กโดยรวมอยู่ในระดับมาก ตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยสอดคล้องกับ วีระชัย สดสุขชาติ (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา ปัญหาการปฏิบัติงานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า ฝ่ายบริหารเห็นว่า มีปัญหาการปฏิบัติงานของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านทั้ง 7 ด้าน คือ การบริหารทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครอง นักเรียน งานบริการ งานโรงเรียนกับชุมชน และงานอาคารสถานที่ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ดาวร กันเมษฐ์ (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า โรงเรียนมีปัญหาการบริหารงานวิชาการ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก รายด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ การประเมินผลงานวิชาการ การวัดผลการประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ การบริหารงานวิชาการ การวางแผนงานงานวิชาการ และการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับ สันติ สุขโพธิ์น้อย (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา ปัญหาการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน การศึกษาด้านกระบวนการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า โรงเรียนมีปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานการศึกษา โดยรวมและใน 3 ด้าน คือ ด้านมีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมาย การศึกษา ด้านมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน และด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง อยู่ใน ระดับมาก สอดคล้องกับ เฉลียว แคนไชสง (2544 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา ปัญหาในการดำเนินงาน ตามมาตรฐาน โรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า บุคลากรครูมีปัญหา

ในการดำเนินงานตามมาตรฐาน โดยรวมและรายด้านคือ งานวิชาการ งานธุรการ งานบริการ งานปกครองนักเรียน และงานสัมพันธ์กับชุมชน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ สุภาพ ผาสุข (2544 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัย สภาพและปัญหาการบริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2539 พบว่า มีปัญหาการบริหารโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งประสบปัญหามากที่สุด ได้แก่ ขาดบุคลากรที่รับผิดชอบ ควบคุม ดูแล และให้บริการ การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้พัฒนาน้อย รวมถึงขาดการวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน การประเมินผลงาน และการขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นในการรับรองคุณภาพของน้ำดื่ม น้ำใช้ และโภชนาการ สอดคล้องกับ สวัสดิ์ มีอบ และคนอื่น ๆ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียน ประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่าย/งาน มีปัญหาการบริหารโรงเรียนโดยรวมและรายด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านธุรการ ด้านการปกครอง และด้านการบริการทั่วไป อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ เทอดศักดิ์ ปาระแก้ว (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัย ปัญหาการบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่า ปัญหาการบริหารงานบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้าน 5 ด้าน คือ การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและการรักษาวินัย และการออกจากราชการ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ สันติ มุกดาสนิท (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัย ปัญหาและเปรียบเทียบการดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีปัญหาการดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา โดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร ด้านวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านระบบบริหารและการจัดการ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ณิชวุฒิ พิมพา (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัย ปัญหาในการบริหารงานสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาใหม่จากผู้บริหารสถานศึกษาทั่วประเทศ พบว่า ผู้บริหารมีปัญหาในการบริหารงานสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน 2 ด้าน คือ การบริหารงานบุคคลและกฎหมาย และการจัดการอาคารสถานที่ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2549 : 3) พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กมีปัญหาด้านขาดแคลนปัจจัย ได้แก่ ครูและทรัพยากรในการบริหารจัดการ และสภาพความพร้อมด้านต่าง ๆ ส่งผลให้มีประสิทธิภาพการจัดการศึกษาไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ส่งผลให้สถานศึกษาขนาดเล็กมีปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจาก

1. ความไม่ชัดเจนในนโยบาย เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนด ขอบข่ายการบริหารแก่สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปี พ.ศ. 2547 ที่ไม่ได้เตรียมความพร้อมเพื่ ดำเนินการจริงจังและสถานศึกษาส่วนใหญ่บริหารงานไปตามปกติหรือยังใช้ขอบข่ายงานเก่า ทำให้ ไม่ชัดเจนในการปฏิบัติแต่ยอมรับการกระจายอำนาจเป็นสิ่งดีเตรียมความพร้อมด้วยการฝึกอบรมแก่ บุคลากรของสถานศึกษาขนาดเล็กให้มีความรู้ความเข้าใจขอบข่ายงานที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบ และเมื่อปี พ.ศ. 2548 มีการปรับเปลี่ยนแก้ไขให้อำนาจแก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแทน สถานศึกษา ได้แก่ ผู้มีอำนาจในการลาของบุคลากร และอำนาจการบรรจุแต่งตั้งบุคลากร เป็นต้น ทำให้การบริหารขาดความต่อเนื่อง ประกอบกับไม่เข้าใจในคำว่าการบริหารสถานศึกษาแบบนิติ บุคคลที่ชัดเจน และกลัวความผิดที่จะเกิดขึ้นจากการบริหารสถานศึกษา เช่น การหารายได้จาก ทรัพย์สินของทางราชการ ความรับผิดชอบทางกฎหมายจากการดำเนินงาน เป็นต้น ทำให้การ บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กขาดความเป็นอิสระ ความคล่องตัว ความรวดเร็ว ไม่สามารถจัดหา รายได้ผลประโยชน์ หรือไม่สามารถระดมทรัพยากรมาใช้ในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ได้ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดไว้

2. ขาดปัจจัยเกื้อหนุนในการบริหารสถานศึกษา เพราะสภาพโดยปัจจุบัน สถานศึกษาขนาดเล็กมีความขาดแคลนทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ และวัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ค่อนข้างกันดารทำให้การสื่อสารกับภายนอกไม่สามารถติดต่อได้หรือ ขาดการสนับสนุนที่เหมาะสมจากชุมชนที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีรายได้ค่อนข้างต่ำ จึงทำให้การ บริหารสถานศึกษาเกิดความล่าช้า ขาดความเป็นระบบ ขาดความต่อเนื่อง และไม่ครบตามขอบข่าย งานที่กำหนดไว้แต่ละด้านเกี่ยวกับ 1) การบริหารวิชาการ ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การ พัฒนาระบบการเรียนรู้อ การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ ด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือด้านวิชาการกับสถานศึกษาอื่น การส่งเสริมและ สนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ๆ 2) การบริหาร งบประมาณ ในการจัดทำและเสนอขอของบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน การระดมทรัพยากรและการลงทุน เพื่อการศึกษา การบริหารการเงิน การบริหารบัญชี และการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ 3) การบริหารงานบุคคล ในการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและการบรรจุ

แต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ การรักษาวินัย และการออกจาก
 ราชการ และ 4) การบริหารทั่วไป ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินงานธุรการงานเลขานุการ
 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน งานพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การ
 ประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การจัดระบบการบริหาร และพัฒนาองค์กร งานเทคโนโลยี
 สารสนเทศ การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป การดูแล
 อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดทำสำมะโนผู้เรียน การรับนักเรียน การส่งเสริม
 และประสานงานการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย การระดมทรัพยากรเพื่อ
 การศึกษา งานส่งเสริมกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุน
 และประสานงานการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
 งานประสานราชการกับหน่วยงานอื่น การจัดระบบควบคุมในหน่วยงาน และงานบริหาร
 สาธารณะ

3. ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับในงานที่ปฏิบัติงาน ได้แก่ 1) ด้านการบริหาร
 ทั่วไป คือ ฝ่ายบริหารสถานศึกษายังขาดการทำหน้าที่ในการให้บริการ ปรับปรุงการบริการให้มี
 ประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกในการติดต่อ ขาดการจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์สื่อสารใน
 การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ขาดการติดตามการส่งหนังสือราชการที่มีล่าช้า
 มีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารน้อย ขาดคู่มือการบริหารให้แก่บุคลากรแต่ละฝ่ายงาน
 และขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น โทรศัพท์ โทรสาร วิทยุสื่อสาร และระบบอินเทอร์เน็ต มาใช้ใน
 การบริหารงาน 2) ด้านการบริหารบุคคล ได้แก่ ขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานโรงเรียน
 เพื่อการปฏิบัติงานสอนที่มีประสิทธิภาพ ขาดทัศนคติของครูในการทำงานที่ตีร่วมกันหรือไม่มี
 การทำงานแทนกัน 3) ด้านงานวิชาการ ได้แก่ ขาดการจัดทำแผนตลอดปี ขาดการนิเทศติดตามงาน
 การเรียนการสอนและงานอื่น ๆ ขาดข้อมูลสารสนเทศที่มีข้อมูลเป็นปัจจุบันและหลากหลายที่
 เพียงพอต่อการพัฒนางานวิชาการ และ 4) ด้านการเงินและงบประมาณ ได้แก่ ครูทุกคนไม่มี
 ส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณและไม่มอบหมายให้มีการบริหารได้ด้วยตนเองแต่ละฝ่ายงาน
 ครูยังขาดความรู้เรื่องการเงินและพัสดุที่ชัดเจนและถูกต้อง และขาดงบประมาณสนับสนุนการ
 สร้างอาคารสถานที่ การประชุมอบรม การสัมมนา และการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเพียงพอ
 (สำนักงานติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 31-50)

4. ปัญหาอื่น ๆ ของสถานศึกษาขนาดเล็ก ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ คือ
 เวลาการจัดการเรียนการสอนไม่ยืดหยุ่น การปฏิบัติตามกฎระเบียบแนวปฏิบัติไม่เอื้อต่อการเรียนรู้
 ตามรูปแบบการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ คือ ครูไม่เปลี่ยนพฤติกรรม

การสอน การเรียนรู้ยังไม่บูรณาการ ครูไม่เชื่อมั่นว่านักเรียนจะเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ครูบางส่วน
 ยังไม่มีวุฒิทางการศึกษาทำให้การพัฒนาการศึกษาขาดความเป็นเอกภาพ หรือการพัฒนาครูและ
 บุคลากรยังเน้นการอบรมเชิงทฤษฎีมากกว่าการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติหรือฝึกในสถานการณ์จริง
 3) การจัดการเรียนรู้ คือ นักเรียนยังขาดการพัฒนาด้านทักษะการอ่านและคิดคำนวณ นักเรียนมี
 พฤติกรรมก้าวร้าวไม่กลัวครู 4) ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา คือ ขาดการบริหาร
 งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน การมีส่วนร่วมของครูทุกคนและท้องถิ่นในการบริหารงบประมาณ
 ยังมีน้อย ไม่มีการประมาณค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนเพื่อวางแผนพัฒนาในอนาคต และ
 งบประมาณค่ารายหัวแต่ละปีการศึกษามีน้อยเกินไป (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 11-39)

2. ผลการวิจัยที่พบว่า ปัญหาการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กในรายด้านเรียงจาก
 ค่าเฉลี่ย มากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหาร
 ทั่วไป และด้านการบริหารงานบุคคล อาจะเนื่องมาจาก

2.1 ด้านการบริหารวิชาการ เพราะว่าขอบข่ายงานกว้างและต้องเกี่ยวข้องกับ
 บุคลากรทุกฝ่ายทั้งศึกษานิเทศก์ ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา
 ชั้นพื้นฐาน ชุมชน องค์กรอื่น ๆ และต้องมีงบประมาณและวัสดุ-ครุภัณฑ์สนับสนุนที่เพียงพอ
 แต่สภาพหรือศักยภาพทั้งหลายดังกล่าวสถานศึกษาขนาดเล็กมีข้อจำกัดและสภาพขาดแคลน
 ก่อนข้างมากจึงทำให้การบริหารวิชาการไม่บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษาทั้งการพัฒนา
 หลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องครบตามข้อกำหนดของหลักสูตรแกนกลางและความต้องการ
 ของท้องถิ่น การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผล
 การเรียนที่มีความยืดหยุ่น การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาไม่ตรงตามความประสงค์ของ
 ผู้ปกครองและชุมชน การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาไม่ทันสมัย ขาดแหล่ง
 เรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก การแนะแนวการศึกษา ขาดความพร้อมและผลการประกันคุณภาพ
 ในสถานศึกษาไม่ตรงกับเกณฑ์มาตรฐานของชาติ ขาดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่
 ชุมชน ขาดบุคลากรในการประสานความร่วมมือด้านวิชาการกับสถานศึกษาอื่น และไม่มี
 ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ๆ

2.2 ด้านการบริหารงบประมาณ อาจะเนื่องมาจาก การปฏิบัติงานสถานศึกษา
 ขนาดเล็กต้องยึดถือของกระทรวงการคลังว่าด้วย การบริหารการเงิน และระเบียบของสำนัก-
 นายกรัฐมนตรี ว่าด้วย การบริหารงานพัสดุ อย่างเคร่งครัด เพราะถ้ามีความผิดพลาดแม้เพียง
 เล็กน้อยผู้บริหารสถานศึกษาและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานต้องรับผิดชอบทางกฎหมาย โดยมีโทษ
 รุนแรงถึงขั้นให้ออกจากราชการหรือไล่ออกจากราชการ ดังนั้นการบริหารงบประมาณจึงต้องมี

ความละเอียดและมีการปรึกษากับหน่วยงานต้นสังกัดคือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างละเอียด หรือบางกรณีไม่มีความชัดเจนต้องรอผลการพิจารณาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และ กระทรวงศึกษาธิการ งานจึงล่าช้าทั้งการจัดทำและเสนอของงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบ ติดตามประเมินผล รายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารการเงิน การบริหารบัญชี และการบริหารพัสดุและสินทรัพย์

2.3 การบริหารงานบุคคล อาจจะเนื่องมาจากความขาดแคลนครูค่อนข้างมาก อยู่แล้วของสถานศึกษาขนาดเล็ก ประกอบกับไม่มีบุคลากรอื่นช่วยเหลืองาน เช่น รองผู้อำนวยการ ทำการแทนกรณีผู้อำนวยการไปราชการหรือลา และไม่มีนักการศึกษา โรงเรียนช่วยดูแลด้านความ สะดวก การติดต่อประสานงานกับสถานศึกษาอื่นหรือกับชุมชน ทำให้การบริหารงานบุคลากร ประสบปัญหาทั้งการจัดทำแผนอัตรากำลังครูของสถานศึกษาในระยะสั้นและระยะยาว การนำ ข้อเสนอเทศมาวางแผนอัตรากำลังครู การนำเสนอแผนอัตรากำลังเพื่อขอความเห็นชอบต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นระบบ การจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานสำหรับครูและบุคลากรอื่นของ สถานศึกษา การมอบหมายงานแก่ครูที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะ เช่น คอมพิวเตอร์ ไม่มีอัตรา ตำแหน่งสำหรับการจ้างลูกจ้างประจำหรือลูกจ้างชั่วคราว หรือไม่มีครูย้ายมาหรือบรรจุเพื่อ ได้ พัฒนาก่อนมอบหมายการปฏิบัติหน้าที่ ขาดการจัดทำและเก็บรักษาทะเบียนประวัติครูและบุคลากร อื่นที่เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน ขาดการพัฒนาระเบียบวินัยและการรักษาวินัยแก่ครูและบุคลากร อื่นที่เป็นรูปธรรม ขาดคณะทำงานเพื่อประเมินผลงานการบริหารงานบุคลากร

2.4 การบริหารทั่วไป มีปัญหาในการบริหารหรือปฏิบัติน้อยที่สุด อาจจะ เนื่องมาจากลักษณะการบริหารงานประจำที่มีแบบฟอร์มทางธุรการที่ชัดเจนและใช้บ่อยจนครูผู้ ปฏิบัติเกิดทักษะความชำนาญ ประกอบกับมีข้าราชการครูและนักเรียนค่อนข้างน้อย จึงได้ ปฏิบัติงานไม่มากนัก รวมทั้งการบริหารทั่วไปเป็นงานเกี่ยวข้องกับชุมชน ซึ่งปกติสถานศึกษา ขนาดเล็กมีการทำงานร่วมกับชุมชนอย่างใกล้ชิดอยู่แล้ว ทำให้งานไม่ต้องปรับเปลี่ยนตามแนว ทงการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลแบบใหม่มากนัก จึงเกิดอุปสรรคค่อนข้างน้อยตามมา เกี่ยวกับการดำเนินงานธุรการ งานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การประสานและพัฒนา เครือข่ายการศึกษาหรือชุมชน การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร การส่งเสริมสนับสนุนงาน อื่น ๆ ของโรงเรียน การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดทำสำมะโนผู้เรียน การรับ นักเรียน การส่งเสริมและประสานงานในการจัดการศึกษา การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา งาน

ส่งเสริมกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงาน การศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา งานประสานราชการ กับหน่วยงานอื่น การจัดระบบควบคุมในหน่วยงาน และงานบริการสาธารณะ

3. ผลการวิจัยที่พบว่า ครูหัวหน้างาน มีปัญหาการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมและรายด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป มากกว่าผู้บริหารสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยสอดคล้องกับ วีระชัย สดสุชาติ (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า หัวหน้าหมวดวิชามีปัญหาในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมและรายด้านมากกว่าผู้อำนวยการและผู้ช่วยผู้อำนวยการหัวหน้าหมวดวิชา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ ถาวร กันเม็ล (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา ปัญหาการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า ครูผู้สอนมีปัญหาการบริหารงานวิชาการ โดยรวมและรายด้าน คือ ด้านการวางแผนงานวิชาการ และการประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน มากกว่าฝ่ายบริหารสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ ประเสริฐชัย พิสาครรัมย์ (2543 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า หัวหน้าหมวดวิชาและผู้ช่วยฝ่ายวิชาการมีปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการ โดยรวมและรายด้านคือ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการด้านการบริหารงานวิชาการ มากกว่าผู้บริหารสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ เฉลียว แคนไรสง (2544 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา ปัญหาในการดำเนินงานตามมาตรฐาน โรงเรียนของโรงเรียน ประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ครูผู้สอนมีปัญหาในการดำเนินงานตามมาตรฐาน โดยรวม และรายด้าน มากกว่าผู้บริหารสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ สวัสดิ์ มีอบ และคนอื่น ๆ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียน ประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า หัวหน้าฝ่าย/งาน มีปัญหาการบริหารโรงเรียนโดยรวมและรายด้านคือ ด้านวิชาการ ด้านธุรการ ด้านการปกครอง และด้านการบริการทั่วไป มากกว่าผู้บริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ ภูมา คล่องแคล่ว (2548 : บทคัดย่อ) ได้วิจัย ปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า หัวหน้างานวิชาการและครูผู้สอน มีปัญหาการบริหารงานวิชาการ โดยรวมและรายด้าน คือ งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานการเรียนการสอน งานวัสดุประกอบหลักสูตร

และสื่อการเรียนการสอน งานประชุมอบรมทางวิชาการ งานวัดผลประเมินผล งานนิเทศภายใน และงานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ มากกว่าผู้บริหารและผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษานานาชาติเล็กส่วนมาก ศึกษาและจบสาขาการบริหารการศึกษามีทักษะความชำนาญที่เกิดจากการศึกษาเล่าเรียนในระดับปริญญาตรีหรือระดับปริญญาโท ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับการพัฒนา ทั้งในแง่ทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติจากการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่ยาวนานถึง 4 ปี ในระดับปริญญาตรี หรือประมาณ 2 ปีในระดับปริญญาโท จึงได้ซึมซับและมีความชัดเจนในการบริหาร สถานศึกษาทั้งในระดับภาพรวมและแต่ละกิจกรรมย่อยทั้ง 4 ด้าน คือ 1) การบริหารวิชาการ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียน การพัฒนาสื่อทางการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบการ ประกันคุณภาพในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือ ด้านวิชาการกับสถานศึกษาอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ๆ 2) การบริหารงบประมาณ เกี่ยวกับการจัดทำและ เสนอของบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบ ติดตามประเมินผล และรายงานผลการ ใช้เงินและผลการดำเนินงาน การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารการเงิน การ บริหารบัญชี และการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ 3) การบริหารงานบุคคล เกี่ยวกับการวางแผน อัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติราชการ การรักษาวินัย การออกจากราชการ 4) การบริหารทั่วไป เกี่ยวกับการดำเนินงาน รุรการ งานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน งานพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การจัดระบบการบริหาร และพัฒนาองค์กร งาน เทคโนโลยีสารสนเทศ การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดทำสำมะโนผู้เรียน การรับนักเรียน การส่งเสริม และประสานงานในการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และ ตามอัธยาศัย การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา งานส่งเสริมกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์ งานการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา งานประสานราชการกับหน่วยงานอื่น การจัดระบบควบคุมใน หน่วยงาน และงานบริหารสาธารณะ (สำนักงานติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 51-52) ด้วยความเหมาะสมมากกว่าครูหัวหน้างานที่เป็นครูผู้สอนและส่วนใหญ่จบการสอน

ในสาขาวิชาต่าง ๆ และไม่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับแนวทางการบริหารการศึกษา จึงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนหรือเฉพาะสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ความมุ่งมั่นในกระบวนการบริหารสถานศึกษาในภาพกว้างที่นำไปสู่กระบวนการปฏิบัติงานแต่ละฝ่ายค่อนข้างน้อย และการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นอาจมีความยืดหยุ่นหรือประสพการณ์น้อยกว่าผู้บริหารสถานศึกษา (ภุมา คล่องแคล่ว, 2548 : 145) จากเหตุผลข้างต้นดังกล่าวจึงส่งผลให้ครูหัวหน้างานมีปัญหาในการปฏิบัติตามกระบวนการบริหารงานสถานศึกษามากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาตามมา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

จากผลการวิจัยที่ได้สอบถามครูและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พบว่า การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กควรได้รับการแก้ไข ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ควรดำเนินการ ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารวิชาการ ควรอบรมสัมมนาครูและลูกจ้างชั่วคราวเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของครู และจัดคาบแนะแนวรวมแต่ละระดับชั้นเพื่อให้ครูที่ปรึกษาและครูแนะแนวได้ชี้แนะอาชีพและการศึกษาต่อร่วมกัน

1.2 ด้านการบริหารงบประมาณ ควรมีการจัดการรายได้และผลประโยชน์ของสถานศึกษาที่เป็นรูปธรรม เช่น การผลิตสินค้าหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งโรงเรียน (OSOP) และจัดตั้งกองทุนโดยร่วมกับผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และชุมชน ในการระดมกองทุนเพื่อการศึกษาและจัดสรรให้นักเรียนอย่างยุติธรรม

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล ควรจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานสำหรับครูและบุคลากรอื่นของสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจและมีเป้าหมายในการพัฒนางานร่วมกัน และเสนอขอตำแหน่งครูกับ สพท. , อ.ก.ค.ศ. และ ก.ค.ศ. ให้ครบทุกชั้นเรียน

1.4 ด้านการบริหารทั่วไป ควรพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนแก่ครูและนักเรียนที่เหมาะสม เช่น คอมพิวเตอร์ และจัดสรรอัตราจ้างผู้ที่จบระดับ ปวส. ที่มีความรู้ความชำนาญทางคอมพิวเตอร์เพื่อทำงานธุรการ และประสานงานอื่น ๆ ของโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาสภาพและสาเหตุปัญหาการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาสถานศึกษาที่เหมาะสม

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก เช่น งบประมาณ อาคารสถานที่ จำนวนครู การย้ายเปลี่ยนของผู้บริหาร สภาพเศรษฐกิจชุมชน และการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชน

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อปัญหาการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กของกลุ่มตัวอย่าง เช่น จำนวนครูครบตามชั้นเรียน ประสิทธิภาพทำงาน ระดับการศึกษาเพศ และอำเภอที่ตั้ง รวมทั้งควรเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เช่น นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และผู้นำชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลการวิจัยที่กว้างขึ้น

2.4 ควรศึกษาเรื่องนี้ในระดับจังหวัด ระดับเขตตรวจพื้นที่การศึกษา ระดับภาค และระดับประเทศ เพื่อกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กแก่สำนักงานคณะกรรมการขั้นพื้นฐานศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ

2.5 ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีผลงานดีเด่นหรือผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่ได้รับรางวัลดีเด่น เพื่อเป็นรูปแบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาแก่สถานศึกษาขนาดเล็กอื่น ๆ ต่อไป